

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ. 410.12.5.2023

**Pan
Jacek Wiśniewski
Prezydent Mielca
ul. Żeromskiego 26
39-300 Mielec**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

*Kontrola nr P/23/039 - Działania organów administracji publicznej
na rzecz zapobiegania powstawaniu odpadów i zapewnienia recyklingu*

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie
ul. Kraszewskiego 8, 35-016 Rzeszów
T +48 17 780 23 00, F +48 17 780 23 06
Irz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Mielcu ¹ , ul. Żeromskiego 26, 39-300 Mielec
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jacek Wiśniewski Prezydent Miasta Mielec od 19.11.2018 r., uprzednio funkcję tą sprawował od 2014 r. Daniel Kozdęba.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Warunki prawne, organizacyjne i informacyjne w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz zapewnienia ich recyklingu; 2. Nadzór nad realizacją działań w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz ich recyklingu; 3. Finansowanie działań w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz ich recyklingu.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych z wykorzystaniem także dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie.
Kontroler	Łukasz Malec, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/148/2023 z dnia 11 lipca 2023 r. oraz LRZ/166/2023 z dnia 15 września 2023 r. (akta kontroli tom I, str.: 1-2)

¹ Dalej zwany Urzędem lub Miastem.

² Dz.U. z 2022 r. poz. 623 w dalszej treści *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia przygotowanie Urzędu do realizacji zadań dotyczących zapobieganiu powstawania odpadów oraz ich recyklingu. Zadania w tym zakresie zostały powierzone pracownikom Wydziału Ochrony Środowiska i Gospodarki Odpadami. Uchwały Rady Miasta zostały podjęte na podstawie przygotowanych przez Urząd projektów, które opracowane zostały na podstawie aktualnych danych i analiz oraz były zgodne z ucp⁴.

Miasto dysponowało aktualną wiedzą o stanie gospodarki odpadami komunalnymi na jego terenie. Urząd rzetelnie analizował i monitorował stan gospodarki odpadami komunalnymi. Prawidłowo zorganizowano i prowadzono selektywną zbiórkę odpadów. Osiągnano wymagane przepisami poziomy przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych we wszystkich latach objętych kontrolą. Miasto tworzyło warunki umożliwiające zapobieganie powstawaniu odpadów poprzez m.in. selektywne zbieranie wszystkich wytwarzanych na terenie gminy rodzajów odpadów czy prowadzone kampanie edukacyjne i informacyjne (w zakresie np. segregowania odpadów). Dobrą praktyką Miasta w tym zakresie było prowadzenie akcji „Nie wyrzucamy! Pomagamy!”, której celem było ograniczenie wyrzucania sprawnego sprzętu AGD poprzez przekazanie go osobom potrzebującym.

Oplata pobierana od właścicieli nieruchomości pokrywała koszt funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami, za wyjątkiem lat 2020 oraz 2021 kiedy została odnotowana strata. Została ona pokryta z nadwyżki uzyskanej z opłat za gospodarowanie odpadami w latach ubiegłych oraz z innych dochodów Miasta.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Warunki prawne, organizacyjne i informacyjne w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz zapewnienia ich recyklingu na terenie miasta Mielca.

Opis stanu faktycznego

1.1. W strukturze organizacyjnej Urzędu⁵ wskazano Wydział Ochrony Środowiska i Gospodarki Odpadami, jako właściwy do realizacji spraw związanych z zapobieganiem powstawaniu, odbiorem i segregacją odpadów na terenie Miasta. Do jego zadań należało m.in.: organizacja i zarządzanie systemem gospodarowania odpadami komunalnymi, prowadzenie rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, tworzenie punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, zadania z zakresu księgowości oraz windykacji opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Zadania z tego zakresu zostały przypisane sześciu pracownikom w zakresach czynności służbowych. Pracownicy realizujący powierzone im zadania posiadali odpowiednie przygotowanie (m.in. brali udział w szkoleniach dotyczących systemu prawnego w zakresie odpadów).

(akta kontroli tom I, str.: 3-61)

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ ustawa z 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 2519 ze zm.).

⁵ Zarządzenie Nr 120.416.2023 Prezydenta Miasta Mielca z dnia 14 lutego 2023 r. w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Mielcu wraz ze wcześniejszymi zarządzeniami. Poprzednio Zarządzenie Nr 68.103.2016 ze zm..

1.2. W okresie objętym kontrolą regulaminy utrzymania czystości i porządku w gminie oraz uchwały Rady Gminy w sprawie odbioru odpadów komunalnych były aktualne i zgodne z ucpg. W kontrolowanym okresie obowiązywały:

- Uchwała Rady Miejskiej w Mielcu⁶ w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Miejskiej Mielec;
- Uchwała Rady Miejskiej w Mielcu⁷ w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właścicieli nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi;
- Uchwała Rady Miejskiej w Mielcu⁸ w sprawie określenia wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości, warunków i trybu składania deklaracji za pomocą środków komunikacji elektronicznej oraz wykazu dokumentów potwierdzających dane zawarte w deklaracji;
- Uchwała Rady Miejskiej w Mielcu⁹ w sprawie dokonania wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, ustalenia stawki tej opłaty oraz ustalenia stawki opłaty za pojemnik o określonej pojemności;
- Uchwała Rady Miejskiej w Mielcu¹⁰ w sprawie określenia terminu, częstotliwości i trybu uiszczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi przez właścicieli nieruchomości;
- Uchwała Rady Miejskiej w Mielcu¹¹ w sprawie postanowienia o odbieraniu odpadów komunalnych od właścicieli określonych nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne;
- Uchwała Rady Miejskiej w Mielcu¹² w sprawie określenia górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych oraz odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, którzy nie są obowiązani do ponoszenia na rzecz Gminy Miejskiej Mielec opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw Rada Miasta zobowiązana była w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie powyższej ustawy dostosować uchwały wydane przed dniem wejścia w życie nowelizacji – co zostało wykonane Uchwałą NR XXVI/266/2020 Rady Miejskiej w Mielcu z dnia 26 listopada 2020 r.

(akta kontroli tom I, str.: 62-176)

W Regulaminach o utrzymaniu czystości i porządku na terenie Miasta, określono zgodnie z art. 4 ucpg, szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na jego terenie m.in. dotyczące wymagań w zakresie selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych. Selekcja dotyczyła: papieru, metali, tworzyw sztucznych, szkła, odpadów opakowaniowych wielomateriałowych oraz bioodpadów, odpadów

⁶ Nr XXIX/245/2013, XXXVIII/336/2014, XLIII/375/2014, XIX/191/2016, XXII/216/2016, XXXIV/345/2017, XLVI/465/2018, XIII/137/2019, XXVI/266/2020.

⁷ Nr XXII/217/2016, XLVI/466/2018, XIII/138/2019, XXVI/267/2020.

⁸ Nr XVII/158/2015, IX/90/2019, XXII/220/2020.

⁹ Nr XI/84/2015, V/48/2019, XXII/219/2020, XXVI/268/2020.

¹⁰ Nr XXII/221/2016, XIX/186/2020.

¹¹ Nr XV/134/2015, XIX/184/2020, XXVI/265/2020.

¹² Nr XIX/185/2020.

niebezpiecznych, przeterminowanych leków i chemikaliów, odpadów niekwalifikujących się do odpadów medycznych, które powstały w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igieł i strzykawek, zużytych baterii i akumulatorów, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, mebli i innych odpadów wielkogabarytowych, zużytych opon oraz odpadów tekstyliów i odzieży, a także odpadów budowlanych i rozbiórkowych z gospodarstw domowych (art. 4 ust. 2 ucp), Zawarte w nich wymagania zostały określone w wojewódzkim planie gospodarki odpadami.

(akta kontroli tom I, str.: 62-120)

1.3 W regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Miejskiej Mielec określono, zgodnie z rozporządzeniem w sprawie selektywnego zbierania odpadów, oznaczenie odpowiednimi kolorami pojemników na odpady oraz częstotliwość ich odbierania. I tak: odpady zmieszane oraz segregowane odbierane były z budynków wielorodzinnych nie rzadziej niż raz na tydzień, a jednorodzinnych co dwa tygodnie. Natomiast odpady podlegające segregacji odbierane były z budynków wielorodzinnych co tydzień, a jednorodzinnych raz na dwa tygodnie.

Pozostałe odpady m.in. meble, odpady wielkogabarytowe sprzęt elektryczny i elektroniczny, chemikalia, odpady medyczne odpady tekstyliów należało dostarczyć do PSZOK¹³, jednocześnie Miasto zapewniało również ich odbiór bezpośrednio od mieszkańców w wyznaczonych terminach.

Przeterminowane leki, baterie, akumulatory należało umieszczać w specjalnych pojemnikach umieszczonych na terenie gminy lub dostarczyć do PSZOK. Odpady ulegające biodegradacji zalecano poddać kompostowaniu, lub oddawać je zgodnie z harmonogramem do PSZOK.

Regulamin nie określał ograniczenia co do ilości oddawanych odpadów.

(akta kontroli tom I, str.: 62-120, 177-185)

1.4 Miasto nie złożyło wniosku o wydanie decyzji na częściowe odstępstwo od selektywnego zbierania odpadów komunalnych w związku z art. 4b ust. 1 i ust. 2 ucp.

(akta kontroli tom I, str.: 186)

1.5 W badanym okresie w Mielcu nie funkcjonowała żadna instalacja do przetwarzania odpadów komunalnych. Instalacjami do których Miasto wywoziło odpady były m.in.:

- 1) Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych - Zakład Zagospodarowania Odpadów Kozodrza.
- 2) Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych - Sortownia odpadów komunalnych zmieszanych i z selektywnej zbiórki, kompostownia w Tarnobrzegu.
- 3) Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych - Sortownia odpadów komunalnych zmieszanych i z selektywnej zbiórki Wolica.

(akta kontroli tom I, str.: 187-201, 210-215, 228-229, 242, 248-252, 271-279, 305-306, 313, 320-323; tom II, str.: 5-31)

1.6 Odebrane w latach 2018-2022 r. z terenu Gminy Miejskiej Mielec niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne przekazywano m.in. do następujących instalacji:

- 1) Instalacja Komunalna Młyny - Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów.

¹³ Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.

- 2) Zakład Segregacji i Kompostowania Odpadów FCC Tarnobrzeg sp. z o.o.,
- 3) Instalacja do Mechaniczno-Biologicznego Przetwarzania Odpadów FCC Podkarpackie sp. z o.o.
- 4) Instalacja komunalna w Gorlicach - Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów.
- 5) Zakład Usług Komunalnych w Ostrowie - Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów.
- 6) Przedsiębiorstwo Gospodarowania Odpadami sp. z o.o. - Instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów.
- 7) Zakład Zagospodarowania Odpadów – Kozodrza - Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów.

Z kolei bioodpady stanowiące odpady komunalne, które zostały odebrane bezpośrednio z nieruchomości, jak również zebrane w PSZOK przekazano do następujących instalacji:

- 1) Instalacja Komunalna Młyny.
- 2) Kompostownia bębnowa z bioreaktorem Przedsiębiorstwo Gospodarowania Odpadami sp. z o.o.
- 3) Miejski Zakład Komunalny sp. z o. o. Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Zielonych i innych bioodpadów pochodzących z selektywnej zbiórki odpadów Kompostownia Osadów i Biokomponentów KOMWITA.

Pozostałości z procesu mechaniczno-biologicznego przetwarzania całego strumienia niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych przekazano na Składowisko Kozodrza - składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne Stare Miasto - Park sp. z o.o., Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne COFINCO Poland sp. z o.o., Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne Młyny, PGO sp. z o.o., Składowisko "Paszczyna", Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne "Pocieszka" PGKiM w Słazowie.

Odpady surowcowe pochodzące z selektywnego zbierania odpadów przekazywane były do zakładów zajmujących się ich utylizacją, bądź ich ponownym wykorzystaniem, m.in.:

- 1) Opakowania z tworzyw sztucznych do Zakładu Segregacji i Kompostowania Odpadów w Tarnobrzegu.
- 2) Zmieszane odpady opakowaniowe do Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Kozodrzy, P.H.P.U. Zagroda sp. z o.o. - Instalacja do mechanicznego przetwarzania odpadów.
- 3) Opakowania ze szkła do Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Kozodrzy, Remondis Glass Recykling Polska sp. z o.o., Krynicki Recykling S.A. - Zakład Uzdatniania Stłuczki Szklanej w Pełkiniach.
- 4) Opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych lub nimi zanieczyszczone do RAF Ekologia sp. z o.o. - Spalarnia odpadów przemysłowych i medycznych.
- 5) Zużyte opony do Dyckerhoff Polska sp. z o.o. – Instalacja typu IPPC do produkcji klinkieru cementowego.
- 6) Odzież do WIBO JKZ.
(akta kontroli tom I, str.: 187-201, 210-215, 228-229, 242, 248-252, 271-279, 305-306, 313, 320-323; tom II, str.: 5-31)

1.7 Prezydent sporządzał corocznie analizę stanu gospodarki odpadami komunalnymi.

Analizy zostały sporządzone zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi, a w szczególności z art. 3 ust. 2 pkt 10 oraz art. 9tb ucpq.

Sporządzano ją w celu weryfikacji możliwości technicznych oraz organizacyjnych gminy w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi.

Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na mocy art. 9tb ust. 1 sporządzana była na podstawie sprawozdań złożonych przez podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, podmioty prowadzące punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych, podmioty zbierające odpady komunalne, prowadzących instalacje komunalne oraz na podstawie rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi oraz innych dostępnych danych o czynnikach wpływających na koszty systemu gospodarowania odpadami komunalnymi.

Ustalono, że sporządzone analizy za lata 2018-2022 obejmowały elementy określone w art. 9tb. ucp, tj. m.in. informacje o:

- 1) możliwości przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych, bioodpadów stanowiących odpady komunalne oraz przeznaczonych do składowania pozostałości z sortowania odpadów komunalnych i pozostałości z procesu mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych;
- 2) potrzebach inwestycyjnych związanych z gospodarowaniem odpadami komunalnymi;
- 3) kosztach poniesionych w związku z odbieraniem, odzyskiem, recyklingiem i unieszkodliwianiem odpadów komunalnych w podziale na wpływy, wydatki i nadwyżki z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi;
- 4) liczbie mieszkańców oraz liczbie właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umowy, o której mowa w art. 6 ust. 1 ucp, w imieniu których gmina powinna podjąć działania, o których mowa w art. 6 ust. 6-12 ucp;
- 5) ilość odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie gminy, w tym: ilości niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i bioodpadów stanowiących odpady komunalne, odbieranych z terenu gminy oraz przeznaczonych do składowania pozostałości z sortowania odpadów komunalnych i pozostałości z procesu mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych;
- 6) uzyskanych poziomach przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych;
- 7) masie odpadów komunalnych wytworzonych na terenie gminy przekazanych do termicznego przekształcania oraz stosunek masy odpadów komunalnych przekazanych do termicznego przekształcania do masy odpadów komunalnych wytworzonych na terenie gminy.

Analizy sporządzane były w terminie do 30 kwietnia za poprzedni rok kalendarzowy i podlegały publikacji w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu.

(akta kontroli tom I, str.: 187-332)

1.8 Miasto nie utworzyło i nie prowadziło punktów wymiany, naprawy rzeczy. Stworzyło w tym zakresie program pod nazwą „Nie wyrzucamy! Pomagamy!”.

Jego celem było nakłonienie mieszkańców do ograniczenia ilości odpadów poprzez pomaganie innym, np. poprzez oddanie niepotrzebnego sprzętu AGD osobom potrzebującym. Miasto podjęło w celu realizacji programu współpracę z organizacjami/stowarzyszeniami działającymi w regionie. W celu oddania sprzętu wystarczyło skontaktować się pod wskazanym adresem/telefonem i zgłosić chęć oddania działającego sprzętu AGD. Członkowie organizacji odbierali sprzęt bezpośrednio z nieruchomości i przekazywali osobom potrzebującym.¹⁴

(akta kontroli tom I, str. 63-120, 187-201, 224,243-246, 265-268, 296-297; tom II, str.: 213-214)

¹⁴ Miasto nawiązało współpracę ze Stowarzyszeniem Mamy dla Was Czas.

Art. 3 ust. 2 pkt 8 ucpg zobowiązywał gminy do prowadzenia działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

Działania edukacyjne w tym zakresie planowane były corocznie. Jak poinformowała Pani Agnieszka Garncarz - Naczelnik Wydziału Ochrony Środowiska i Gospodarki Odpadami - pierwszy etap stanowiło planowanie budżetu na kolejny rok – na tym etapie dokonywano wstępnych założeń, co do kształtu kampanii, rodzaju działań, grupy docelowej. Działania te wynikały z analiz własnych wydziału z uwzględnieniem głosów mieszkańców, jak również potrzebą dotarcia do różnych grup społecznych np. mieszkańców zabudowy wielolokalowej. Naczelnik dodała, że szereg działań kierowanych było do dzieci i młodzieży, które chętnie przyswajają wiedzę, jak również mają realny wpływ na dorosłych domowników. W ciągu roku dokonywany był przegląd wcześniejszych założeń, w tym przeprowadzenie rozeznania cenowego i ewentualna zmiana zakresu działań wynikająca z bieżących potrzeb. Realizacja części działań nie wymaga żadnych nakładów finansowych – działania realizowane są własnymi siłami np. Kampania „nie wyrzucajmy! Pomagajmy!”, udział w spotkaniach, lekcjach. Edukacja obejmuje również działania, które zlecane są podmiotom zewnętrznym – olimpiady, rajdy, poradniki, ulotki itp.

Głównym celem działań w tym zakresie (zarówno podczas planowania, jak realizacji) było podnoszenie świadomości mieszkańców chociażby w zakresie świadomych zakupów, mniejszej konsumpcji, podejmowania świadomych wyborów wpływających na zmniejszenie masy powstających odpadów.

Edukacja ekologiczna w zakresie postępowania z odpadami komunalnymi, ograniczania ich powstawania oraz prawidłowej segregacji to jeden z ważniejszych kierunków działań realizowanych przez gminę.

Ostatni etap, zamykający dane działanie edukacyjne, wiąże się z dokonaniem podsumowania, w ramach którego określa się między innymi liczbę uczestników/obszar oddziaływania, możliwe do policzenia parametry (np. masę zebranych odpadów) - analiza dokonywana jest we własnym zakresie do wykorzystania w różnego rodzaju sprawozdaniach, informacjach.

W trakcie realizacji kampanii/działów edukacyjnych Miasto nie korzystało ze wsparcia Ministerstwa, urzędu marszałkowskiego.

Ustalono, że działania edukacyjne w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi realizowane były poprzez wszelkie formy działalności skierowanej do społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, które mają na celu wpływanie na poziom świadomości ekologicznej, propagowanie konkretnych zachowań korzystnych dla środowiska naturalnego, upowszechnianie wiedzy o przyrodzie. I, tak np.:

Z okazji Międzynarodowego dnia bez toreb foliowych na nowym targowisku „Mój Rynek” oraz targowisku przy ul. Sportowej rozdawane były torby wielokrotnego użytku. Działania te miały zachęcić mieszkańców do zaprzestania używania toreb/opakowań foliowych oraz uświadomić jakim zagrożeniem dla naszej planety jest plastik.

Akcja sprzątania świata, w ramach której zaangażowano mieszkańców do udziału w wydarzeniu „Sprzątamy Mielec”. Projekt miał na celu zachęcić mieszkańców do przemyślenia i wdrożenia w życie idei less waste (mniej odpadów). Mniej odpadów to mniejszy problem dla naszej planety.

W dniach 16-18 września 2021 r. odbył się 29 finał ogólnopolskiej Akcji Sprzątania Świata, której hasło przewodnie brzmiało „Wszystkie Śmieci nasze są”. Z tej okazji przy Szkole Podstawowej nr 7 odbyła się „Wielka zbiórka elektrycznych śmieci”. Mieszkańcy mogli zamienić elektroodpady na nasiona łąk kwiatnych.

Dodatkowo na portalu miejskim oraz w serwisach społecznościowych zamieszczano informacje na temat prawidłowej segregacji odpadów, jak również ważne dla mieszkańców informacje dotyczące odbioru odpadów komunalnych oraz miejsc do których można oddać odpady. Promowano również miejską aplikację BLISKO, dzięki której można sprawdzić harmonogram odbioru odpadów, jak segregować odpady, aplikacja przypomina również o terminach płatności jak daje możliwość zgłoszenia nieprawidłowości związanych z odbiorem odpadów. Ponadto wydano poradnik ekologiczny gdzie zawarto min. zagadnienia dotyczące edukacji ekologicznej związanej z koncepcją kształcenia i wychowania społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego, informację o poziomach ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych, informacje o PSZOKu oraz ABC segregacji - bardzo szczegółowy opis dotyczący właściwego rozpoznania przy segregacji poszczególnych frakcji odpadów.

Ponadto, mieszkańców informowano o sposobie segregacji i zagospodarowaniu odpadów poprzez m.in. informacje wywieszane na tablicach ogłoszeń Urzędu, zamieszczanie informacji na tablicach ogłoszeń w budynkach mieszkalnych czy też dołączanie ulotek do przekazywanych mieszkańcom harmonogramów odbioru odpadów oraz za pośrednictwem mediów społecznościowych.

(akta kontroli tom I, str.: 187-324)

1.9 Nie ustalono mierników i nie określono zakładanych efektów podejmowanych działań edukacyjnych. Działania edukacyjne były na bieżąco analizowane pod kątem zainteresowania (satysfakcji) uczestników tematyką i formą ich przeprowadzenia. Prowadzono jedynie monitoring realizacji i efektów działań informacyjnych i edukacyjnych. Analizy zamieszczano m.in. w corocznych analizach stanu gospodarki odpadami komunalnymi oraz sprawozdaniach z organizacji poszczególnych akcji społecznych i edukacyjnych.

Zadania z powyższego zakresu Miasto realizowało w większości przypadków samodzielnie i finansowało z środków pochodzących z opłaty za gospodarowanie odpadami. Zrealizowane wydatki na ten cel kształtowały się następująco: w 2018 r. 43.179,38 zł, w 2019 r. 33.576,00 zł, w 2020 r. 307,50 zł¹⁵, 2021 r. – 24.137, 00 zł, 2022 r. 21.697,04 zł. Wykorzystanie środków finansowych kształtowało się corocznie na poziomie 90% przewidzianych wydatków.

Środki wydatkowane były w sposób przewidziany w planie finansowym na cele edukacyjne.

(akta kontroli tom I, str.: 323-332, 348-352, 356-360, 368-370, 377)

1.10 Urząd zgodnie z dyspozycją art. 3 ust. 2 pkt. 9 ucpg zamieszczał na stronie internetowej oraz w sposób zwyczajowo przyjęty¹⁶, informacje o:

- podmiotach odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości z terenu danej gminy;
- miejscach zagospodarowania przez podmioty odbierające odpady komunalne niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych, bioodpadów stanowiących odpady komunalne oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania;
- osiągniętym przez gminę oraz podmioty odbierające odpady komunalne wymaganym poziomie przygotowania do ponownego użycia i recyklingu, poziomie składowania odpadów komunalnych i odpadów pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych, oraz poziomie ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania;
- punktach selektywnego zbierania odpadów komunalnych;

¹⁵ Nie prowadzono działań z uwagi na pandemię COVID-19.

¹⁶ tj. poprzez zamieszczenie stosownej informacji na tablicach informacyjnych w Urzędzie..

zbierających zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny pochodzący z gospodarstw domowych;

- adresach punktów zbierania odpadów folii, sznurka oraz opon, powstających w gospodarstwach rolnych lub zakładów przetwarzania takich odpadów, jeżeli na obszarze gminy są położone gospodarstwa rolne.

Ponadto zgodnie z art. 9tb ust. 3 ucpg udostępniono na stronie BIP analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi.

(akta kontroli tom I, str.: 208, 226, 247, 268-269, 301-303, 380)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Urząd był organizacyjnie przygotowany do realizacji zadań dotyczących zapobieganiu powstawania odpadów oraz ich recyklingu. Regulamin organizacyjny obowiązujący w Urzędzie był aktualny, a zadania w powyższym zakresie zostały przypisane i były realizowane przez Wydział Ochrony Środowiska i Gospodarki Odpadami. Uchwały Rady Miasta zostały podjęte na podstawie przygotowanych przez Urząd projektów, które opracowane zostały na podstawie aktualnych danych i analiz oraz były zgodne z ucpg.

Miasto przeprowadzało rzetelne analizy i dysponowało aktualną wiedzą o stanie gospodarki odpadami komunalnymi na jego terenie. Ponadto prowadzone były kampanie informacyjne. Dobrą praktyką Miasta było prowadzenie akcji „Nie wyrzucamy! Pomagamy!”.

OBSZAR

2. Nadzór nad realizacją działań w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz ich recyklingu.

Opis stanu
faktycznego

2.1. Urząd dysponował aktualnymi danymi o ilości wytwarzanych odpadów i sposobach ich zagospodarowania. Dane pochodziły ze sprawozdań podmiotów odbierających odpady bezpośrednio z nieruchomości oraz sprawozdań sporządzanych przez PSZOK.

W 2018 r. odebrano łącznie (bezpośrednio z nieruchomości, PSZOK, punktów skupu) 21.091,71 Mg odpadów – z czego: niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne stanowiły 67%, a odpady zbierane w sposób selektywny 33% (w tym m.in.: 7% zmieszanych odpadów opakowaniowych, 6% szkła, 5% papieru).

W 2019 r. odebrano łącznie 24.730,26 Mg odpadów – z czego: niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne stanowiły 66%, a odpady zbierane w sposób selektywny 34% (w tym m.in.: 8% zmieszanych odpadów opakowaniowych, 6% szkła, 18% papieru).

W 2020 r. odebrano łącznie 24.434,15 Mg odpadów – z czego: niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne stanowiły 55%, a odpady zbierane w sposób selektywny 45% (w tym m.in.: 11% zmieszanych odpadów opakowaniowych, 12% szkła, 12% papieru).

W 2021 r. odebrano łącznie 24.740,55 Mg odpadów – z czego: niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne stanowiły 49% (w tym m.in.: 11% zmieszanych odpadów opakowaniowych, 13% szkła, 11% papieru).

W 2022 r. odebrano łącznie 23.631,28 Mg odpadów – z czego: niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne stanowiły 53%, a odpady zbierane w sposób selektywny 47% (w tym m.in.: 12% zmieszanych odpadów opakowaniowych, 14% szkła, 12% papieru).

(akta kontroli tom I, str.: 187-201, 213-216, 233-236, 280-284, 289, 315-320, 323-332; tom II, str.: 1-13)

2.2. Wszystkie nieruchomości położone na terenie Miasta zostały objęte systemem zbierania odpadów komunalnych. Miasto zapewniało odbiór odpadów selektywnie zbieranych ze wszystkich nieruchomości. Miasto zapewniło odbiór odpadów z terenu nieruchomości, w tym odpadów poużytkowych oraz odpadów zbieranych w sposób selektywny w PSZOK, a terminy ich odbioru zostały corocznie określone w harmonogramie odbioru odpadów. Ponadto mieszkańcy mogli samodzielnie oddawać odpady w PSZOK który był zlokalizowany na terenie Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych będącym podmiotem go prowadzącym.

PSZOK od 2019 r. objęty był wizyjnym systemem kontroli. System ten umożliwiał m.in. całodobową rejestrację obrazu oraz pozwalał na zidentyfikowanie osób przebywających w miejscu zbierania odpadów. Zapis z systemu wizyjnego był przechowywany przez okres miesiąca od daty zapisu.

Nie ustalono limitów oddawanych do PSZOK odpadów za wyjątkiem odpadów budowlanych i remontowych.

PSZOK przyjmował odpady od poniedziałku do piątku w godzinach 7:00 – 18:00 oraz w soboty w godzinach 08:00 – 14:00. Przyjmowane w nim były:

- papier i tektura, w tym opakowania z papieru i tektury;
- tworzywa sztuczne, opakowania z tworzyw sztucznych;
- opakowania wielomateriałowe;
- metale, w tym opakowania z metali;
- szkło bezbarwne i kolorowe, w tym opakowania ze szkła;
- odpady zielone;
- drewno;
- odpady wielkogabarytowe;
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny;
- zużyte opony;
- przeterminowane leki;
- odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałych w gospodarstwach domowych w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igły i strzykawki;
- zużyte baterie i akumulatory;
- tekstylia i odzież;
- odpady budowlane i rozbiórkowe stanowiące odpady komunalne w maksymalnej ilości odpowiadającej pojemności 1 pojemnika 1100 l (1,1 m³/rok) w ciągu roku z jednego gospodarstwa domowego¹⁷;
- popiół pochodzący z gospodarstw domowych;
- inne odpady niebezpieczne powstające w gospodarstwach domowych.

W latach 2018-2022 r. z usług PSZOK mieszkańcy skorzystali ponad 50.000 razy.

(akta kontroli tom. II, str.: 32-35)

Dodatkowo mieszkańcy Miasta mogli korzystać z 25 Punktów Selektywnej Zbiórki Przeterminowanych Leków zlokalizowanych w aptekach, 22 Punktów Selektywnej Zbiórki Baterii zlokalizowanych m.in. w szkołach i urzędach oraz czterech Punktach zbierania odpadów folii, sznurka oraz opon, powstających w gospodarstwach rolnych.

(akta kontroli tom II, str.: 10-17)

2.3 Urząd posiadał informacje na podstawie sprawozdań składanych przez Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych o sposobach dalszego postępowania z odpadami odebranymi z nieruchomości i zebranymi w PSZOK. Sprawozdania zawierały informacje dotyczące m.in. ilości, kategorii oraz sposobu zagospodarowania

¹⁷ Odpady budowlane i rozbiórkowe stanowiące odpady komunalne (czysty gruz betonowy, gruz ceglany, odpady materiałów ceramicznych, szyby okienne i drzwiowe, czysty styropian bez tynku, wełna mineralna).

przyjętych odpadów.

Sposób zagospodarowania odpadów zebranych w PSZOK został opisany w pkt. 1.6 Wystąpienia.

(akta kontroli tom II, str.: 1-17)

2.4 Miasto osiągnęło wszystkie wymagane przepisami poziomy przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów. Osiągnięte przez Miasto oraz podmioty odbierające odpady komunalne wymagane poziomy przedstawiały się następująco:

- 1) Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania wyniósł za rok 2018 – 22%, 2019 – 9%, 2020 – 4%, 2021 – 0,1%, 2022 – 0,6%.
- 2) Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych (papieru, metali, tworzyw sztucznych, szkła) za rok 2018 – 217%, 2019 – 81%, 2020 – 93%, 2021 – 39%, 2022 – 33%.
- 3) Poziom składowania odpadów komunalnych: za rok 2018 oraz 2019 – brak danych, 2020 – 16%, 2021 – 26%, 2022 – 31%.
- 4) Poziom przygotowania do ponownego użycia i odzysku odpadów budowlanych i rozbiórkowych w latach 2018-2022 wynosił corocznie 100%. Wszystkie odebrane od mieszkańców odpady zostały przekazane do zakładów zajmujących się ich utylizacją, bądź ich ponownym wykorzystaniem.

Wyliczenia poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu były sporządzane na podstawie sprawozdań przedkładanych Miastu przez podmioty odbierające odpady oraz PSZOK. Osiągnięte przez Miasto od 2020 r. poziomy składowania były poniżej maksymalnych poziomów określonych w art. 3b ust. 2a ucpg.

(akta kontroli tom I, str.: 187-201, 216-218, 235-236, 278-279, 288, 323;
tom II, str.: 1-13)

2.5 W Urzędzie prawidłowo dokonywano wyliczeń osiągniętych w poszczególnych latach poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych. Obliczeń dokonywano na podstawie wzorów określonych w rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 3 sierpnia 2021 r. w sprawie sposobu obliczania poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych¹⁸ oraz w poprzednio obowiązującym w tym zakresie w rozporządzeniu Ministra Środowiska¹⁹ z 14 grudnia 2016 r.

Ponadto weryfikowano dane przekazywane w rocznych sprawozdaniach o odpadach komunalnych sporządzanych przez podmiot prowadzący PSZOK.

Na podstawie danych przekazywanych w sprawozdaniach dokonywano obliczeń wskaźników poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia z wykorzystaniem wytycznych i rozporządzeń. Weryfikacja sprawozdań polegała na analizie danych ilościowych i sposobów zagospodarowania/przekazywania odpadów komunalnych do dalszych instalacji. Ponadto analizie (np. w trakcie trwania kontroli przeprowadzanej u przedsiębiorców) poddawano dokumentację księgową oraz weryfikowano poprawność dokumentacji ewidencjonującej zebrane odpady, a także dokumentację przekazania odpadów do zakładów zajmujących się ich utylizacją, bądź ich ponownym wykorzystaniem.

(akta kontroli tom I str.: 187-201, 216-218, 235-236, 278-279, 288, 323;
tom II str.: 1-13)

2.6 Prezydent co kwartał prowadził kontrolę podmiotów odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości. Kontrole przeprowadzano w zakresie realizacji postanowień zawartych umów na odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych i sposobu postępowania z nimi. Kontrole przeprowadzane były na

¹⁸ Dz. U. poz. 1530.

¹⁹ Dz. U. poz. 2167.

podstawie rocznych harmonogramów kontroli. W protokołach pokontrolnych nie stwierdzono nieprawidłowości, natomiast w przypadku stwierdzenia uchybień formułowano zalecenia. Ich realizacja była sprawdzana w trakcie następnych kontroli. W badanym okresie Urząd przeprowadzał kontrole przestrzegania przepisów dotyczących gospodarki odpadami komunalnymi.

Kontrole przeprowadzane były zgodnie z ustalonym harmonogramem kontroli sporządzanym corocznie na dany rok kalendarzowy oraz na podstawie analizy złożonych deklaracji przez właścicieli nieruchomości. Nie określano w nich ilości kontroli, a ujmowano zagadnienia jakie będą weryfikowane w danym roku. Ilość przeprowadzanych kontroli była uzależniona np. od wyników weryfikacji deklaracji składanych przez mieszkańców. Weryfikowano je pod kątem ilości zgłaszanych osób zamieszkujących daną nieruchomość (na podstawie informacji i danych znajdujących się w posiadaniu gminy oraz przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjnego).

W ramach przeprowadzonych czynności sprawdzających w roku:

- 2018 r. przeprowadzono 133 kontroli, z czego: 72 kontroli dotyczyło właścicieli nieruchomości w zabudowie jednorodzinnej, 41 kontroli dotyczyło właścicieli nieruchomości w zabudowie wielorodzinnej, 20 kontroli dotyczyło właścicieli nieruchomości niezamieszkałych, na których powstają odpady komunalne.

Dodatkowo w 2018 r. pracownicy Urzędu prowadzili czynności wyjaśniające w ramach, których sprawdzono terminowość i poprawność złożonych deklaracji, liczbę zgłoszonych do opłaty osób - łącznie wystosowano 304 wezwania.

- 2019 r. przeprowadzono 101 kontroli, z czego: 80 kontroli dotyczyło właścicieli nieruchomości w zabudowie jednorodzinnej, 18 kontroli dotyczyło właścicieli nieruchomości w zabudowie wielorodzinnej, trzy kontrole dotyczyły właścicieli nieruchomości niezamieszkałych, na których powstają odpady komunalne. Dodatkowo w 2019 r. pracownicy Urzędu prowadzili czynności wyjaśniające w ramach, których sprawdzono terminowość i poprawność złożonych deklaracji, liczbę zgłoszonych do opłaty osób - łącznie wystosowano 254 wezwania.

- 2020 r. zweryfikowano, w ramach czynności sprawdzających, 480 nieruchomości z czego: skierowano 110 wezwań w celu złożenia wyjaśnień/dokumentów, na podstawie których została sporządzona deklaracja/korekta deklaracji (zostało zgłoszonych 79 osób),

Ponadto Urząd przeprowadził 36 kontroli, z czego: cztery kontrole dotyczyły właścicieli nieruchomości w zabudowie jednorodzinnej, 15 kontroli dotyczyło właścicieli nieruchomości w zabudowie wielorodzinnej, 17 kontroli dotyczyło właścicieli nieruchomości niezamieszkałych, na których powstają odpady komunalne.

- 2021 r. W ramach przeprowadzonych czynności sprawdzających, zweryfikowano 431 nieruchomości, z czego: skierowano 380 wezwań do w celu złożenia wyjaśnień/dokumentów, na podstawie, których została sporządzona deklaracja/korekta deklaracji (zostało zgłoszonych 719 osób),

Ponadto zrealizowano 222 kontrole, z czego: m. in. 89 kontroli dotyczyło właścicieli nieruchomości w zabudowie jednorodzinnej, 44 kontrole dotyczyły właścicieli nieruchomości w zabudowie wielorodzinnej, 74 kontrole dotyczyły właścicieli nieruchomości niezamieszkałych, na których powstają odpady komunalne.

- 2022 r. zweryfikowano 428 nieruchomości, z czego: skierowano 357 wezwań w celu złożenia wyjaśnień/dokumentów, na podstawie, których została sporządzona deklaracja/korekta deklaracji (zgłoszono 380 osób),
Zrealizowano 219 kontroli, z czego: m. in. 103 kontrole dotyczyły właścicieli nieruchomości w zabudowie jednorodzinnej, 37 kontroli dotyczyło właścicieli nieruchomości w zabudowie wielorodzinnej, 67 dotyczyło właścicieli nieruchomości niezamieszkałych, na których powstają odpady komunalne w tym: 27 kontroli dotyczyło przedsiębiorców, którzy zawarli odrębne umowy w zakresie odbioru odpadów komunalnych z jednym z podmiotów wpisanych do rejestru działalności regulowanej,

Analizie poddano łącznie 71 przypadków w których Urząd przeprowadzał kontrolę. Ustalono, że kontrole prowadzone były przez upoważnionych pracowników Urzędu. W badanym okresie Urząd przeprowadzał corocznie (raz na kwartał) kontrolę w podmiotach odbierających odpady komunalne z terenu Miasta. Kontrole były przeprowadzane zgodnie z zapisami umów zawartymi przez Miasto z przedsiębiorstwami. Z protokołów pokontrolnych wynika, że nie stwierdzono nieprawidłowości, a nieliczne uchybienia były na bieżąco eliminowane przez kontrolowane podmioty. W związku z przeprowadzonymi kontrolami (poddanymi analizie) nie stwierdzono nałożenia kar bądź zastosowania opłaty podwyższonej w przypadku nie segregowania odpadów (stosowano upomnienia).

(akta kontroli. tom II, str.: 36-166, 167-212)

2.7 W latach 2018-2023 do Urzędu nie wpłynęły skargi lub wnioski dotyczące braku działań lub nieprawidłowości w zakresie odbioru odpadów komunalnych, selektywnego zbierania odpadów, czy prowadzenia PSZOK.

Jednak mieszkańcy zgłaszali do Urzędu uwagi i sugestie dotyczące funkcjonowania systemu odbioru odpadów.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie NIK Urząd rzetelnie analizował i monitorował stan gospodarki odpadami komunalnymi. Prawdłowo zorganizowano i prowadzono selektywną zbiórkę odpadów. Osiągano wymagane przepisami poziomy przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych we wszystkich latach objętych kontrolą.

OBSZAR

3. Finansowanie działań w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz ich recyklingu.

Opis stanu
faktycznego

3.1 Miasto w latach 2018-2023 (II kwartał), uzyskało dochody z tytułu opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych oraz zrealizowało wydatki na ten cel w następującej wysokości:

- W 2018 r. dochód uzyskany z tytułu tej opłaty wyniósł 11.368.309,30 zł, natomiast wydatki przeznaczone na cele związane z utrzymaniem systemu gospodarowania odpadami komunalnymi ukształtowały się na poziomie 13.184.805,21 zł. Strata wyniosła 1.816.495,91 zł i została pokryta z wypracowanej we wcześniejszych latach nadwyżki uzyskanej z tytułu tej opłaty. Największe wydatki poniesione zostały na rzecz odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych, tj. 12.208.762,44 zł.

- W 2019 r. dochody uzyskane z tytułu tej opłaty wyniosły 13.892.927,62 zł, natomiast wydatki 13.859.877,29 zł. Na koniec 2019 r. Miasto dysponowało nadwyżką w wysokości 456.295,91 zł.
- W 2020 r. - dochody uzyskane z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi wyniosły 16.667.667,70 zł. Jednocześnie wydatki związane z całym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi w 2020 r. zamknęły się w kwocie 18.743.709,62 zł.

Prezydent wyjaśnił, że „W 2020 r. podpisana została kolejna umowa na odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych, która obowiązywała od 01.04.2020 r. Zaoferowane przez wykonawcę ceny były znacznie wyższe, niż te ponoszone w poprzednich latach - w przetargu ofertę złożył tylko jeden wykonawca, konsorcjum firm. Ze względu na wybuch pandemii COVID-19 oraz związane z tym zaostżenia i ograniczenia spowodowały, że podniesienie stawek wysokości opłaty możliwe było dopiero od miesiąca lipca 2020 r. w sytuacji, gdy gmina ponosiła wyższe koszty już od miesiąca kwietnia. Dodatkowo pandemia wpłynęła na zwiększenie produkowanych przez właścicieli nieruchomości odpadów, zwłaszcza opakowań jednorazowych jak również odpadów w postaci środków ochrony indywidualnej, co przełożyło się na wysokość kosztów poniesionych na odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych w 2020 r. - rozliczenie z podmiotem odbierającym odpady, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, dokonywane jest na podstawie masy odebranych i zagospodarowanych odpadów.”

- W 2021 r. dochód z tytułu gospodarowania odpadami komunalnymi wyniósł 15.969.782,44 zł, a poniesione wydatki 20.856.558,93 zł, Prezydent wyjaśnił, że „Zmiana przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, wprowadziła zapis na podstawie, którego rada gminy może postanowić, w drodze uchwały, o pokryciu części kosztów gospodarowania odpadami komunalnymi z dochodów własnych nie pochodzących z pobranej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Bazując na przywołanych uprawnieniach *uchwałą nr XL/421/2021 Rady Miejskiej w Mielcu z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie pokrycia w 2021 r. części kosztów gospodarowania odpadami komunalnymi z dochodów własnych nie pochodzących z pobranej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi* postanowiono o pokryciu w 2021 r. brakujących środków niezbędnych na pokrycie wszystkich zobowiązań wynikających z odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych.”

Z budżetu Miasta pokryte zostały wydatki, dla których zdarzenie gospodarcze miało miejsce w roku ubiegłym, a termin płatności przypadał na rok następny.

- W 2022 r. z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi Miasto uzyskało dochody w wysokości 15.727.608,45 zł. Wydatki poniesione na rzecz systemu gospodarowania odpadami komunalnymi wyniosły 14.325.069,25 zł. Nadwyżka z opłat za gospodarowanie odpadami wyniósł 1.402.539,20 zł.
- W pierwszym półroczu 2023 r. z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi Miasto uzyskało dochody w wysokości 6.708.069,90 zł. Wydatki poniesione na rzecz odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych wyniosły 4.721.035,86 zł.

W 2020 r. Miasto 9 czerwca dokonywało zmiany uchwały w sprawie ustalenia stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Od lipca m. in. podniesiono stawkę opłaty od osoby zamieszkałej w nieruchomości o zabudowie jednorodzinnej z 14,50 zł na 29,00 zł, a w przypadku osoby zamieszkałej w zabudowie wielorodzinnej z 13,50 zł na 27,00 zł – w przypadku zbierania odpadów w sposób selektywny oraz z 20,00 zł na odpowiednio 58,00 i 54,00 zł w przypadku nie prowadzenia segregacji odpadów.

Powstały w latach 2020, 2021 deficyt wyniósł za ten okres 6.953.818,41 zł. Został on pokryty zgodnie z art. 6 r. ust 2c oraz 2da z nadwyżki z lat ubiegłych oraz z dochodów własnych nie pochodzących z pobranej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi²⁰.

W latach 2018, 2019, 2022 opłaty pobierane z tytułu gospodarowania odpadami w pełni pokrywały koszt funkcjonowania systemu gospodarki odpadami.

(akta kontroli tom I, str.: 164-175, 333-377; tom II, str.: 1-31)

3.2 Miasto nie uzyskiwało dodatkowych dochodów, np. z tytułu sprzedaży surowców wtórnych, produktów przygotowanych do ponownego użycia. Odpady te były przekazywane do podmiotów skupujących je przez przedsiębiorcę prowadzącego odbiór odpadów od mieszkańców.

(akta kontroli tom I, str.: 333-377)

3.3 Zgodnie z art. 6k ust. 3 ucpg Rada Miejska określiła stawki opłaty podwyższonej za gospodarowanie odpadami komunalnymi, jeżeli właściciel nieruchomości nie wypełniał obowiązku zbierania odpadów komunalnych w sposób selektywny. W latach 2018-2023 stawka opłaty podwyższonej stanowiła dwukrotność stawki ustalonej dla właścicieli nieruchomości zbierających odpady w sposób selektywny.

Na podstawie art. 6k ust. 4 ucpg rada gminy, w drodze uchwały, może zwolnić w całości lub w części z opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy, w części dotyczącej gospodarstw domowych, w których dochód nie przekracza kwoty uprawniającej do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej. W badanym okresie nie dokonywano zwolnień w części lub całości z ponoszenia opłat właścicieli nieruchomości.

Dokonano natomiast obniżenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi dla właścicieli nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi jednorodzinnymi kompostujących bioodpady stanowiące odpady komunalne w kompostowniku przydomowym. Wysokość zwolnienia²¹ wynosiła 3,00 zł miesięcznie od osoby zamieszkującej na danej nieruchomości.

(akta kontroli tom I, str.: 164-175, 325-332; tom II, str.: 1-30)

3.4 W kontrolowanym okresie Miasto nie aplikowało oraz nie otrzymywało dodatkowych środków na finansowanie zadań mających na celu zapobieganie powstawaniu odpadów i organizację selektywnego zbierania odpadów lub działania edukacyjne i informacyjne w tym zakresie.

(akta kontroli tom I, str.: 333-379)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia gospodarkę finansową Miasta związaną z gospodarką odpadami. W latach 2020, 2021 dochody z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi nie pokryły w pełni kosztów funkcjonowania tego systemu, jednak okres ten był związany z pandemią COVID-19 oraz nagłym wzrostem cen i ilości produkowanych odpadów. Urząd podjął działania w celu pokrycia zwiększonych

²⁰ Uchwała nr XL/421/2021 Rady Miejskiej w Mielcu z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie pokrycia w 2021 r. części kosztów gospodarowania odpadami komunalnymi z dochodów własnych nie pochodzących z pobranej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi postanowiono o pokryciu w 2021 r. brakujących środków niezbędnych na pokrycie wszystkich zobowiązań wynikających z odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych.

²¹ Na podstawie Uchwały nr XXII/2019/2020 Rady Miejskiej w Mielcu z dnia 9 czerwca 2020 r. zostało wprowadzone zwolnienie dla osób kompostujących bioodpady. Zestawienie danych dotyczących przedmiotowego zwolnienia: na dzień 31.12.2020 r. zadeklarowało kompostowanie 405 właścicieli nieruchomości jednorodzinnych, łącznie zwolnieniem objęto 1342 osoby, na dzień 31.12.2021 r. zadeklarowało kompostowanie 498 właścicieli nieruchomości jednorodzinnych, łącznie zwolnieniem objęto 1563 osoby, na dzień 31.12.2022 r. zadeklarowało kompostowanie 651 właścicieli nieruchomości jednorodzinnych, łącznie zwolnieniem objęto 2100 osoby, na dzień 30.10.2023 r. zadeklarowało kompostowanie 688 właścicieli nieruchomości jednorodzinnych, łącznie zwolnieniem objęto 2100 osoby.

kosztów obsługi systemu poprzez podniesienie opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz skorzystał z przepisów ustawy ucpg pozwalających na pokrycie deficytu ze środków pochodzących z nadwyżki z lat ubiegłych oraz innych dochodów własnych Miasta.

Wnioski

IV. Wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli, nie przedstawia wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, dnia 12.01.2024

Kontroler
Łukasz Malec
Starszy inspektor kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka

/-/

z up.
p.o. Wicedyrektora
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Rzeszowie
/-/
Robert Łukasz